

Studia Generalia 2009

TAITEIDEN KOHTAAMINEN

Helsingin yliopisto 12.3.2009, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

ELÄMYS TAITEESSA

Professori Arto Haapala
Onko taide makuasia?

Vallitseeko taiteen arvottamisessa makujen mielivalta vai onko mahdollista osoittaa yleispäteviä periaatteita, joiden nojalla tiedämme tiettyjen teosten olevan hyviä itse kunkin mausta riippumatta? Erityisesti nykytaiteen kenttä suoraan houkuttelee esittämään arvoarvostelmia ja pitämisen ilmaisuja: "Väinö Linnan rakastettu romaani kohoaa ensimmäistä kertaa kansalliselle päänäyttämölle tämän hetken ehkä polttavimman ohjaajan, Kristian Smedsin omaäänisenä ja upeana tulkintana" (Eeva Kemppi, *Turun Sanomat*); vuoden nuoren taiteilijan "Samuli Heimosen maalaukset ovat vaikuttavia mustavalkeassa jylhydydessään, ja siinä mielessä helposti lähestyttäviä" (kuvaus Heimosen töistä Helsingin kaupungin taidemuseossa); Sofi Oksasen "Romaanissa (*Puhdistus*) suorastaan häikäisee, miten järkyttävyys ja moraalinen paatos yhdistyvät hallitun rikkaaseen kuvaukseen. Oksasen tarkat lauseet muistavat kaikkia aisteja, niin kiehtovina kuin vastenmielisinäkin." (Juhani Ruotsalo, Uutispäivä Demari.)

Esitelmäni tarkastelee taideteosten arvottamisen ongelmaa. Esimerkkien kautta osoitan, miten moninaista ja erimielistä erityisesti nykytaiteen arvottaminen on. Olisi kuitenkin väärin päätyä tästä makujen mielivaltaa korostavaan käsitykseen: toki kaikilla voi olla omat makunsa ja omat mieltymyksensä, mutta kaikkien makumieltymykset eivät ole samanarvoisia. Sekaannusta aiheuttaa myös se, että sanaa "maku" käytetään taiteesta puhuttaessa monessa eri merkityksessä. Toisinaan termillä "maku" tarkoitetaan yksinkertaisesti henkilökohtaista mieltymystä: minä pidän tästä. Mutta maku voi olla myös koulutukseen ja tietoon pohjautuvaa asiantuntijuutta. Erityisesti nykytaiteessa erimielisyydet kuitenkin kuuluvat asiaan myös asiantuntijoiden piirissä. Taiteen arvottamisen kriteerit muotoutuvat vasta kriittisen keskustelun ja teosten myöhemmän vaikutuksen myötä.

Kun kriteerit ovat vakiintuneet, mieltymysten merkitys vähenee. Tällöin on muodostunut klassikoiden joukko, joka alkaa määritellä sitä, mitä taiteellinen arvo merkitsee kussakin taiteenlaajissa. Klassikoista puhuttaessa henkilökohtaisille mieltymyksille ei juurikaan enää ole sijaa: jos et pidä Bachista, Rembrandtista, Shakespearesta, Kivistä, Gallen-Kallelasta tai Sibeliuksesta, syy ei ole klassikoissa, vaan pikemmin sinun maussasi. Tällöin tiedämme, että tietyt teokset ovat taiteellisesti hyviä riippumatta kenenkään yksittäisen henkilön pitämistä.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www.sivuilla www.helsinki.fi/vst.